

BARLA LAHİKASI'NDA RİSALE-İ NUR'UN AKTÜEL GÜNDEMİ

Bilal SAMBUR¹

Öz

Barla Lahikası, Said Nursi'nin yazdığı eserler arasında özel bir yere sahiptir. Said Nursi, *Barla Lahikası*'nda Risale-i Nur külliyatını yazmaya kendisini yönelten entelektüel ve dinamikleri açıklamaktadır. Çağımızın en önemli sorununu imanı kurtarmak olarak tespit eden Nursi, Risale-i Nur çalışmasını Allah rızasını kazanmak için hayata ve insana hizmet etmek için yazdığını ifade etmektedir. Bu makalede *Barla Lahikası* analiz edilerek Risale-i Nur'un temel fikirleri ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Barla Lahikası, iman kurtarmak, ihlas, Risale-i Nur'da temel fikirler

ACTUAL AGENDA OF RISALE-I NUR IN BARLA LAHİKASI

Abstract

Barla Lahikası has a special place among the works written by Said Nursi. In *Barla Lahikası*, Said Nursi explains the intellectual dynamics that directed him to write Risale-i Nur. Nursi, who identifies the most important problem of our age as saving faith, states that he writes Risale-i Nur to serve life and people in order to gain the consent of Allah. In this article, the basic ideas of Risale-i Nur are presented by analyzing *Barla Lahikası*.

Key Words

Barla Lahikası, saving faith, ikhlas (sincere commitment), basic ideas in Risale-i Nur

1 Prof. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi (samburbilal@gmail.com)
Gönderim Tarihi: 31.01.2020, Kabul Tarihi: 02.02.2020

Giriş

Risale-i Nur, kişide özel bir manevi ve zihinsel deneyim kategorisi oluşturma iddiasında olan bir yapıttır. *Barla Lahikası*, Risale-i Nur deneyimini ilk dönemde yaşayan kişilerin anlayış ve dünyalarında gelen değişimi anlatan önemli bir belgedir. İlk Risale-i Nur talebeleri, risaleleri sadece yazıp çoğaltmamışlar, aynı zamanda Risalelerin kendileri ve insanlık için ifade ettiği anlamın farkına varmışlardır. Risale-i Nur, hakikati keşfetme ve anlama yolculuğudur.

İnsan, hayatını tarafgirlikle, fanatizmle ve verimsiz uğraşlarla harcamaya çok eğilimlidir. Risale-i Nur, hayatın, merkezi önemdeki konulara yoğunlaşmasını ve insani faaliyetlerin en önemli şeyler için yapılmasını istemektedir. Nursi, merkezi hayat amacını şöyle demektedir:

“Dâhilde tarafgirâne adâvet ve münakaşalara vesile olan fûrûatı değil, belki bütün nev-i beşerin en ehemmiyetli meselesi olan erkân-ı imaniyeyi ve beşerin medar-ı saadeti ve umum İslâmın esas ve rabita-i uhuvveti bulunan Kur’ân’ın hakaik-i imaniyesini bulmak ve muhtaçlara buldurmaya hayatımı vakfettim.”²

Nursi için Risale-i Nur, İslam’a ve Kur’an’a hizmet etmesi gereken bir araçtır. Risale-i Nur’un hizmet dairesi, tek bir grup ve bölgeyle sınırlı olmayıp, bütün insanlara ve dünyaya açıktır.

Risale-i Nur, iman ve Kur’an hakikatini insanlığa anlatmak amacıyla Said Nursi tarafından yazılan bir eserdir. Risale-i Nur, Kur’an ve iman hakikatlerinin bir yorumu olarak kendisini sunmaktadır. *Barla Lahikası*, Risale-i Nur’un hakikati yorumlama çabasından oluştuğunu anlatmaktadır. Hakikate şahitlik, imanın ve İslam’ın temelidir, başıdır, ortasıdır ve sonudur. Nursi, iman ve İslam’ın birbirinden ayrılmaz olduğunu vurgulamaktadır: “İmansız İslâmiyet sebep-i necat olmadığı gibi, bilerek İslâmiyetsiz imân dahi dayanamıyor, belki necat veremiyor, denilebilir.”³ İman ve İslam birlikte olduğu zaman, ikisi sağlam olarak ayakta kalmaktadırlar. Birinin yokluğu diğerinin çökmesine neden olmaktadır. İslam ve iman, birbirinin varlığını gerekli kılmaktadır.

Modern Dünyada İnsani Durum

Said Nursi, hayata en yüksek düzeyde değer verilmesi gerektiğini söylemektedir. Hayatı korumaya ve geliştirmeye hizmet etmenin en sahih ve salih amel olduğunu söyleyen Nursi, bir yaşama kültürü oluşturulması gerektiğini düşünmektedir. Hayata

2 Bediüzzaman Said Nursi, *Barla Lahikası* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012), 37; Bediüzzaman Said Nursi, *Emirdağ Lahikası* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012), 29.

3 Bediüzzaman Said Nursi, *Mektubat* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012), 62; Nursi, *Barla Lahikası*, 473.

hizmet etmek, dünyevi ve uhrevi hayatı birlikte ele almaya ve ikisine birden çalışmayı gerekli kılmaktadır. Nursi, dünyevi ve uhrevi hayatı zehirleyecek her şeyi, hayata karşı ölümcül zehirler olarak ele almaktadır. Hayata hizmet, insanın göstermesi gereken büyük çabadır. Hayata hizmet etmenin, ebedi hayatı sonuç vermesi itibarıyla yüksek bir değere sahip olduğunu Nursi şu şekilde ifade etmektedir:

“Biliniz ki, mevcudat içinde en kıymettar, hayattır. Ve vazifeler içinde en kıymettar, hayata hizmettir. Ve hidemat-ı hayatiye içinde en kıymettarı, hayat-ı fâniyenin hayat-ı bâkiyeye inkılâp etmesi için sa’y etmektir. Şu hayatın bütün kıymeti ve ehemmiyeti ise, hayat-ı bâkiyeye çekirdek ve mebde ve menşe olması cihetindedir. Yoksa hayat-ı ebediyeyi zehirleyecek ve bozacak bir tarzda şu hayat-ı fâniyeye hasr-ı nazar etmek, ânî bir şimşeği sermedî bir güneşe tercih etmek gibi bir divaneliktir.”⁴

Dünyevi hayat uğruna uhrevi hayattan vazgeçilemeyeceği gibi, ahiret adına ahiretten de vazgeçilemez. Dünyevi hayat, uhrevi hayatı hedef edinmeyi gerekli kılmaktadır.

Modern dünya, büyük altüst oluşlara sahne olan bir yerdir. Modern dünyadaki altüst oluşlar, hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağına neden olmaktadır. Her şeyin büyük değişim geçirdiği modern dünyada, kişinin sağlıklı bir Kur’an ve iman anlayışına ihtiyacı vardır. Modern dünyanın kaosu içinde kaybolmamak için insanın güçlü bir referansa ve aydınlık bir rehberine ihtiyaç vardır. Nursi, insanlığa aydınlık bir metin yazma çabasının arka planını oluşturan rüyasını şöyle anlatmaktadır:

“Eski Harb-i Umumîden evvel ve evâilinde, bir vakıa-i sadıkada görüyorum ki, Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı’nın altındayım. Birden o dağ müthiş infilâk etti. Dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki, merhum validem yanımdadır. Dedim: ‘Ana, korkma. Cenâb-ı Hakkın emridir; O Rahîmdir ve Hakîmdir.’ Birden, o halette iken, baktım ki, mühim bir zat bana âmirâne diyor ki: ‘İ’câz-ı Kur’ân’ı beyan et.’ Uyandım, anladım ki, bir büyük infilâk olacak. O infilâk ve inkılâptan sonra, Kur’ân etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur’ân kendi kendini müdafaa edecek. Ve Kur’ân’a hücum edilecek, i’câzı onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu i’câzın bir nev’ini şu zamanda izharına -haddimin fevkinde olarak- benim gibi bir adam namzet olacak. Ve namzet olduğumu anladım.”⁵

Temellerin sarsıldığı bir dünyada Risale-i Nur, insan hayatını yeniden sağlam temellerine oturtma iddiasındadır. Nursi, insanlığın geçirdiği sarsıntılar karşısında insanlığın idrak dünyasını yenileme konusunda kendisini sorumlu ve görevli görmektedir.

4 Nursi, *Barla Lahikası*, 115.

5 Nursi, *Barla Lahikası*, 39; Nursi, *Mektubat*, 518.

Nursi, yaşanan bütün sarsıntıların korkutuculuğuna rağmen, insanın Allah'ın rahmetine sığınmasını ve Allah'ın en zor zamanlarda dahi insanlığa rahmet edeceğini söylemektedir.

Kur'an'ı Açıklamada Nitelikli bir Eser: Risale-i Nur

Nursi, insanlığa Kur'an'ı ve imanı anlatmak için *Sözler* isimli eserini yazmıştır. Nursi, *Sözler*'i Kur'an'ın derin anlamlarını açıklamak için yazdığını ve bunun için gösterdiği çalışmayı şöyle ifade etmektedir:

“Madem i'câz-ı Kur'ân'ı bir derece beyan, *Sözler*'le oldu. Elbette, o i'câzın hesabına geçen ve onun reşehâtı ve berekâtı nev'inden olan hizmetimizdeki inâyâtı izhar etmek, i'câza yardımdır ve izhar etmek gerektir.”⁶

İman ve hidayet rehberi olan Kur'an mesajının bir yorumu olan *Sözler*, Nursi'nin düşünce ve tefekkür dünyasından süzülerek insani olgunlaşmaya hizmet etmek amacıyla yazılmıştır. Risale-i Nur'un yazım süreci, Nursi'nin manevi düşünce ve tefekkür dünyasından derinlikli ve nitelikli bir şekilde kaynaklanmıştır. Nursi, *Sözler*'i Kur'an'ın insanlığa iletmek istediği hakikatlerin ve güzelliklerin kapsayıcı bir yorumu olarak sunmaktadır:

“*Sözler* hakkında, tevazu suretinde demiyorum; belki bir hakikati beyan etmek için derim ki: *Sözler*'deki hakaik ve kemâlât benim değil, Kur'ân'ındır ve Kur'ân'dan tereşşuh etmiştir.”⁷

Kur'an'ı insanlığın idrakine anlatmak için yazılan *Sözler*'in, insanlığa hitap eden açık değerler deklarasyonu olduğu iddiasını Nursi, şu güçlü ifadelerle dile getirmektedir: “Çünkü yazılan *Sözler* tasavvur değil tasdiktir. Teslim değil imandır. Marifet değil şehadettir, şuhuddur. Taklit değil tahkiktir. İltizam değil iz'andır. Tasavvuf değil hakikattir. Dâvâ değil dâvâ içinde bürhandır.”⁸ Nursi, insanlığın asli hidayet ve şifa rehberi olarak Kur'an'ın temel ve biricik referans olduğunu söylemektedir. Kur'an referans alındığı sürece insanın sahih ve sahici bir hayat süreceği mesajı, Risale-i Nur'un merkez temasıdır.

Risale-i Nur, Kur'an'ı hayatın merkezine koyan bir eserdir. Hayatın merkezinde Kur'an olmalıdır. Kur'an'ı anlamak konusunda Risale-i Nur'un kişiye önemli katkılarda bulunacağını Nursi şöyle ifade etmektedir:

“Madem Kur'ân-ı Hakîm mürşidimizdir, üstadımızdır, imamımızdır, her bir âdabda rehberimizdir. O kendi kendini methediyor. Biz de onun dersine ittibâen,

6 Nursi, *Barla Lahikası*, 39; Nursi, *Mektubat*, 518.

7 Nursi, *Barla Lahikası*, 40; Nursi, *Mektubat*, 519.

8 Nursi, *Barla Lahikası*, 51; Nursi, *Mektubat*, 530.

onun tefsirini methedeceğiz. Hem madem yazılan *Sözler* onun bir nevi tefsiridir. Ve o risaleler ki hakaik-i Kur'âniyenin malıdır ve hakikatleridir. Ve madem Kur'ân-ı Hakîm ekser sûrelerde, hususan elif lâm râ'larda, hâ mim'lerde kendi kendini kemâl-i haşmetle gösteriyor, kemâlâtını söylüyor, lâyük olduğu methi kendi kendine ediyor.”⁹

Kur'an'ı anlamak için Risale-i Nur'un kaynak tefsir olarak konumlandırılması, risalenin yazarı Nursi dâhil, Risale-i Nur külliyyatının hiç kimse tarafından şahsi veya grup tekeline alınmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kur'an ve Risale-i Nur hiç kimsenin tekelinde değildir. Hulusi Bey, asıl kaynağın Kur'an olduğu gerçeğinden hareketle, gerçek bir Kur'an tefsiri olan Risale-i Nur'un Kur'an'a hizmet için büyük bir fırsat ve imkân oluşturduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Öyleyse asıl üstad Kur'ân'dır. Üstad-ı muhteremimiz elyak ve elhak muarrifi, mübelliği ve müderrisidir. Biz muhtaçlar fırsatı ganimet bilmeli, cevherleri almalı, kalbimize, dimağımıza naksetmek, dâreyinde medar-ı saâdetimiz olacak olan bu Nurları alâ kadri't-tâka neşre çalışarak muhafazasını kuvvetleştirmeliyiz.”¹⁰

Hakikat Arayışı Her Zaman Önemli ve Önceliklidir!

Nursi, insan olarak faniliğine ama hakikatin kalıcılığına vurgu yapmaktadır. Ebedi hakikatlerin fani bir şahısla özdeşleştirilmemesi ve onun varlığına dayandırılması önemlidir. Nursi, kendisinin geçiciliğini fakat eserinin kalıcılığını şöyle ifade etmektedir:

“Madem ben öyle biliyorum. Ve madem ben fâniyim, gideceğim. Elbette bâki olacak bir şey ve bir eser, benimle bağlanmamak gerektir ve bağlanmamalı. Ve madem ehl-i dalâlet ve tuğyan, işlerine gelmeyen bir eseri, eser sahibini çürütmekle eseri çürütmek âdetleridir. Elbette, semâ-yı Kur'ân'ın yıldızlarıyla bağlanan risaleler, benim gibi çok itirazâta ve tenkidâta medar olabilen ve sukut edebilen çürük bir direk ile bağlanmamalı... Evet, lezzetli üzüm salkımlarının hâsiyetleri, kuru çubuğunda aranılmaz. İşte ben de öyle bir kuru çubuk hükmündeyim.”¹¹

Risale, şahsa değil Kur'an'ı asli temel kabul ettiği için hakikatin arayıcısı ve açıklayıcısıdır. Onu, Nursi dâhil hiçbir şahıs veya grupla sınırlanamamak lazımdır. Risale, Kur'an ışığında anlaşılmalıdır. İman ve İslam hakikatlerinin şahıslara ve gruplara dayandırılması, hakikatin bizzat kendisine haksızlık yapmaktır. İman ve İslam hakikatlerinin açıklanması, şahısların gelip geçici dünyalarına değil bizzat Kur'an'a dayandırılmalıdır.

9 Nursi, *Barla Lahikası*, 39; Nursi, *Mektubat*, 518.

10 Nursi, *Barla Lahikası*, 107-108.

11 Nursi, *Barla Lahikası*, 40; Nursi, *Mektubat*, 519.

İman ve Kur'an hizmetinin yolu olarak Risale-i Nur'un yazılmasında olduğu gibi, onun insanlara ulaştırılmasında da Nursi yalnız değildir. Nursi, her aşamada Allah'ın yardımı sayesinde eserinin insanlara ulaştığını şöyle söylemektedir:

"Cenâb-ı Hak, benim gibi kalemsiz, yarım ümmî, diyar-ı gurbette kimsesiz, ihtilâttan men edilmiş bir tarzda; kuvvetli, ciddî, samimî, gayyur, fedakâr ve kalemleri birer elmas kılıç olan kardeşleri bana muavin ihsan etti. Zayıf ve âciz omuzuma çok ağır gelen vazife-i Kur'âniyeyi, o kuvvetli omuzlara bindirdi, kemâl-i kereminden yükümü hafifletirdi."¹²

Nursi, omuzlarında taşıdığı ağır yükün, gerçek anlamda kendisine yoldaş olan talebeleri sayesinde hafiflediğini ortaya koymaktadır. Kur'an ve iman hizmetinin, zayıf bir insan tarafından tek başına gerçekleştirilemeyeceğini, Allah'ın Kur'an'ı insanlığın idrakine sunma hizmetine katkı sunan herkesin yardımcısı olduğu fikri önemlidir.

Yazar-Eser-Talebe Bütünlüğü

Risale-i Nur dairesi, müellifiyle, kitaplarıyla ve talebeleriyle bir bütün oluşturmaktadır. Nur talebelerindeki bütünlük düşüncesi ve şuuru, Nursi şöyle belirtmektedir:

"O mübarek cemaat ise, Hulûsi'nin tabiriyle telsiz telgrafın âhizeleri hükmünde ve Sabri'nin tabiriyle Nur fabrikasının elektriklerini yetiştiren makineler hükmünde ayrı ayrı meziyetleri ve kıymettar muhtelif hâsiyetleriyle beraber, yine Sabri'nin tabiriyle bir tevafukat-ı gaybiye nev'inden olarak, şevk ve sa'y ü gayret ve ciddiyette birbirine benzer bir surette, esrar-ı Kur'âniyeyi ve envâr-ı imaniyeyi etrafa neşretmeleri ve her yere eriştirmeleri ve şu zamanda (yani hurufat değişmiş, matbaa yok, herkes envâr-ı imaniyeye muhtaç olduğu bir zamanda) ve fütür verecek ve şevki kıracak çok esbab varken, bunların fütursuz, kemâl-i şevk ve gayretle bu hizmetleri, doğrudan doğruya bir keramet-i Kur'âniye ve zâhir bir inâyet-i İlâhiyedir."¹³

Zor şartlar altında Risale-i Nur talebelerinin sahip olduğu köklü birlik, motivasyon ve azmin arkasında güçlü bir maneviyat ve ahlak olduğuna Nursi sürekli olarak vurgu yapmaktadır.

Risale-i Nur'daki Muhteva Berraklığı

Risale-i Nur, Kur'an ve iman hakikatlarını, bütün insanlığa net, makul ve ikna edici bir şekilde açıklama iddiasındadır. Nursi, risalenin makul ve berrak olan açıklama niteliğini şu şekilde ifade etmektedir:

¹² Nursi, *Barla Lahikası*, 44; Nursi, *Mektubat*, 523.

¹³ Nursi, *Barla Lahikası*, 44; Nursi, *Mektubat*, 523.

“Risale-i Nur eczaları, bütün mühim hakaik-i imaniye ve Kur’âniyeyi, hattâ en muannide karşı dahi parlak bir surette ispatı, çok kuvvetli bir işaret-i gaybiye ve bir inâyet-i İlâhiyedir. Çünkü hakaik-i imaniye ve Kur’âniye içinde öyleleri var ki, en büyük bir dâhi telâkki edilen İbni Sina, fehminde aczini itiraf etmiş, ‘Akıl buna yol bulamaz’ demiş. Onuncu Söz risalesi, o zâtın dehâsiyle yetişemediği hakaiki, avamlara da, çocuklara da bildiriyor.”¹⁴

Risalede var olan berraklık ve netlik, kişinin sürekli olarak Kur’an, insan ve kâinata dair gerçekleri anlamak için sürekli olarak çaba sarf etmesiyle ortaya çıkmaktadır. Risale, bir gizemler ve medyumluk kitabı değildir. Risale, açık ve net hakikatlerin açıklayıcısı olma iddiası taşıyan önemli bir referans eserdir. Risale-i Nur, imanı anlamak konusunda aklın ve duygunun, zihin ve kalbin yeniden harekete geçmesi sonucu Nursi’nin tecrübesinden süzülerek oluşan bir muhtevaya sahiptir.

Nursi’nin bizzat kendisi büyük manevi ve düşünsel tecrübeler ve krizler yaşamıştır. Nursi, kendi hakikat yolculuğunu ve tecrübesini, varmış olduğu sonuçları, Risale-i Nur şeklinde eser haline getirmiştir. Nursi, risalenin gerçek bir insani tecrübeye dayandığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Hem yazılan eserler, risaleler, ekseriyet-i mutlakası, hariçten hiçbir sebep gelmeyerek, ruhumdan tevellüt eden bir hâcete binaen, âni ve def’î olarak ihsan edilmiş. Sonra bazı dostlarıma gösterdiğim vakit, demişler: ‘Şu zamanın yaralarına devadır.’ İntişar ettikten sonra ekser kardeşlerimden anladım ki, tam şu zamandaki ihtiyaca muvafık ve derde lâyük bir ilâç hükmüne geçiyor. (...) Elhasıl yazılarımda ne kadar güzellik ve tesir bulunsa ancak temsilât-ı Kur’âniyenin lemeâtındandır. Benim hissem yalnız şiddet-i ihtiyacımla taleptir ve gayet aczimle tazarruumdur. Dert benimdir, devâ Kur’ân’ındır.”¹⁵

Nursi, bu dünyadaki varoluşsal dertlerine deva olarak Kur’an’ın tecrübe edilmesini, insanlığın manevi dertlerinin iyileştirilmesi için Kur’an’ın sahih reçeteler sunduğunu söylemektedir. *Barla Lahikası*, Risale-i Nur’un, diğer insanların manevi sorunlarının çözümünde etkili bir kaynak olduğunu ifade eden anlatımlarla doludur.

Arkadaşlık-Kardeşlik-Öğrencilik Bütünlüğü

Nursi, Risale-i Nur dairesi içindeki arkadaşlık, kardeşlik ve talebeliği bir bütün olarak ele almaktadır. Nursi için ideal insani ilişki bu üçlünün birleştiği durumdur. Model insani ilişkide esas olan ilkeleri Nursi, talebeleri örneğinde şöyle ifade etmektedir:

¹⁴ Nursi, *Barla Lahikası*, 45; Nursi, *Mektubat*, 524.

¹⁵ Nursi, *Barla Lahikası*, 49; Nursi, *Mektubat*, 528.

• Risale-i Nur'u kendi eserleri gibi sahiplenme, onu yaşama ve içselleştirme. Risale-i Nur'un sahici anlamda içselleştirilmesi ve tecrübe edilmesi, farklı bedenlerde bir ruhsal birlik halinin oluşmasını sağlamaktadır.

• Kur'an'a hizmetin Risale-i Nur vasıtasıyla olacağına dair derin bir kavrayışa sahip olma. Fıtratın iman hakikatlerine hizmet etmeyi gerektirdiğinin farkında olma, büyük bir olgunluk durumunu ifade etmektedir.

• Nursi, Risale-i Nur'u kendisine deva olsun diye yazmaktadır. Talebeleri de – Nursi gibi– risaleye şifa bulacakları manevi bir ilaç olarak bakmaktadır.

Nursi talebeleriyle Risale-i Nur düzleminde yaşadığı ortak tecrübeyi şöyle anlatmaktadır:

“Ben kendi nefsimde tecrübe ettiğim ve eczahane-i mukaddese-i Kur'âniyeden aldığım ilâçları, onlar da kendi yaralarını hissedip o ilâçları merhem suretinde tecrübe ediyorlar. Aynı hissiyatımla mütehassis oluyorlar. Ve ehl-i imanın imanlarını muhafaza etmek gayreti, en yüksek derecede taşınmaları ve ehl-i imanın kalbine gelen şübehat ve evhamdan hasıl olan yaraları tedavi etmek iştiağı, yüksek bir derece-i şefkate hissetmeleridir.”¹⁶

Nursi'ye göre talebeleri Kur'an'ın aydın öğrencileridir. Onların kendi aralarında müzakere ve fikir alışverişi içinde olduklarını söyleyen Nursi, talebelerini bir medrese salonunda Kur'an'dan öğrendiklerini bir diğerine aktaran arkadaşlar olarak düşünmektedir.

Nursi ve ilk dönem Risale-i Nur talebelerinin risaleye insanlık için bir ilaç olarak bakmaları, risalenin insanlığa ulaştırılması konusunda onları motive etmektedir. Nursi'nin birinci talebesi olarak nitelediği Hulusi Beyin, Risale-i Nur'un kendi hayatındaki rolüne ve işlevine dair anlatısı önemlidir:

“Sıhhat ve âfiyetinizin devamı, şükrümü; bu gibi mesâilin hallini isteyenlerin vücudu, ümidimi; nazarımda ilim sayılacak her şeyi sizden öğrendiğim için, bu vesileyle hakikat sahasındaki malûmâtımı; hasbe'l-beşeriyye fütur hâsıl oluyorsa, şevkimi; hasta bir talebeniz olduğumdan Kur'ân'ın eczahanesinden verdiğiniz bu ilâçlarımızla sıhhatimi; matbaha-i Kur'ân'dan intihap buyurduğunuz bu gıdalarla bütün hasselerimin kuvvetini; hayatın beş derecesini de tâlim, mevzin itibârî bir keyfiyet olduğunu tefhim, idam-ı ebedînin mutasavver olamayacağına kalbimi takvîm buyurduktan sonra, Allah için muhabbetin herhalde bu hayat derecelerinde de devam ederek hayat-ı bâkiyede bâki meyvesini vereceğini işaret buyurmakla müddet-i hayatımı nihayetsiz arttırmaya sebep olmuştur.”¹⁷

16 Nursi, *Barla Lahikası*, 54.

17 Nursi, *Barla Lahikası*, 61.

Nursi'nin ilk talebeleri için, Risale-i Nur, yeniden doğuşu ve hayata dönüşü temsil etmektedir.

Acil Eser, Acil Durum: İmanı Kurtarmak

Nursi'nin tek bir mesajı vardır: "Risaletü'n-Nur ise der: Her kim olursan ol; bak, gör. Yalnız gözünü aç, hakikati müşahede et, saadet-i ebediyenin anahtarı olan imanını kurtar."¹⁸ "İmanı kurtarmak zamanıdır."¹⁹ İmanı kurtarmanın birinci öncelik olduğuna Nursi'nin talebeleri de inanmaktadır. Nursi ve talebeleri, imanın kurtarılması seferberliğinde Risale-i Nur'un temel rehber olduğuna ikna olmuşlardır. Hulusi Bey, Risale-i Nur'un iman hakikatlerini herkese ikna edici bir şekilde anlattığını şu şekilde ifade etmektedir:

"İçindeki hakikatler cerh edilmez; içinde lüzumsuz bir şey yok, zararlı bir kayıt mutasavver değil. Dikkatle dinleyenler –Allah tevfik verirse– imanını kurtarabilirler. Bu hakaikle Avrupa ehl-i dalâletine de meydan okunur fikrindeyiz. Bu kabil dalalet ve gaflette olanlar ya mübarezedden mağlûp olurlar, ya ulviyeti hissedip te-gayyüb ederler yahut Ebu Cehil gibi hakikati kabul etmemekte inat ederler veya dehşetlerinden kulaklarını kapayıp kaçarlar, fikir ve kanaat ve imanındayız. *Söz-ler*'i dinleyenlerin bir sükût-ı mestî göstermeleri, izhar-ı hayret eylemeleri, kudretleri derecesinde takdiratta bulunmaları, herhalde düşündüğümüze kuvvet verir bir keyfiyettir; ümit ve tahminimizi tasdik ediyor."²⁰

Nursi, iman hizmetinin Allah rızasının dışında hiçbir gayesinin olmadığını söylemektedir. Allah rızası dışında bir amaç edinmek, tevhid ve kulluk değerleriyle bağdaşmamaktadır. Nursi, taviz vermez bir şekilde Allah'ı nihai gaye edinmenin gerekliliğini çarpıcı bir şekilde şöyle ifade etmektedir:

"Rıza-ı İlâhî kâfidir. Eğer o yâr ise, her şey yârdır. Eğer o yâr değilse, bütün dünya alkışlasa beş para değmez. İnsanların takdiri, istihsanı, eğer böyle işte, böyle amel-i uhrevîde illet ise o ameli iptal eder. Eğer müreccih ise o ameldeki ihlâsı kırar."²¹

Allah'ın bütün ilişkilerde tek ölçü alınması fikri, Risale-i Nur'un tamamında ana fikir olarak sürekli olarak vurgulanmaktadır.

Nursi ve çevresindekiler, Risale-i Nur'un açıklamış olduğu iman hakikatleriyle, insanda büyük bir öz güven ve umut oluşturduğunu belirtmektedirler. Allah'ın

18 Bediüzzaman Said Nursi, *Kastamonu Lahikası* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012), 28.

19 Nursi, *Barla Lahikası*, 63, 68, 144, 413; Bediüzzaman Said Nursi, *Emirdağ Lahikası* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012), 52, 98, 308, 605; Bediüzzaman Said Nursi, *Sözler* (İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012), 1029.

20 Nursi, *Barla Lahikası*, 71.

21 Nursi, *Barla Lahikası*, 130.

yardımla Risale-i Nur'un açıkladığı iman hakikatlerinin bütün insanlığa ve cihana ulaşacağını Hulusi Bey, şöyle ifade etmektedir:

“Üstadım, müsterih olunuz, bu Nurlar ayakaltında kalamazlar. Onları dellâl-ı Kur’ân’dan enzâr-ı cihana vazeden Hâlık (celle celâluhu) bizim gibi kimsenin ümit ve tahayyül etmeyeceği âciz insanlarla bile neşir ve muhafaza ettirir. Bu işi ben sa’yimle, kudretimle kazandım diyen huddâm o gün görecekler ki o mukaddes hizmet, zahiren ehliyetsiz görünen, hakikaten çok değerli diğerlerine devredilmiş olur kanaatindeyim.”²²

*Barla Lahikası'*nda Risale-i Nur talebelerinin, sadece risaleleri çoğaltmakla yetinmediği, risalelerin insanlar arasındaki etkisini anlamaya çalıştıkları görülmektedir. Hulusi Bey, özellikle, Risale-i Nur'un toplumdaki etkisini anlamaya çalışan en önemli Risale-i Nur kamuoyu araştırmacısıdır. Hulusi Bey edindiği kanaatleri şu şekilde ifade etmektedir:

“Doktordan Mirâcı nasıl bulduğumu sordum. Doktor Kemal der: ‘Eserin pek büyük kıymetini takdir etmek için İslâm olmaya bile lüzum yok, insan olmak kâfi’ cevabını verdi.”²³

“Bu defaki mektupları birkaç defa muhtelif küçük cemaatlara okumak nasip oldu. Bunların birinde mühim bir âlim de vardı. Cümlesi hayret ve takdirlerini izhar ettiler. Benim fikrime gelince: Bütün Risaletü’n-Nur ve Mektubâtü’n-Nur, ihtiyacı zamana göre her sınıf erbab-ı din ve hattâ müfrit muannid olmamak şartıyla, dinsizleri bile ilzam ve ikna edecek derecededirler. Fakat –dünya bu– sevk-i menfaat, hırs-ı câh, küfür ve inat, gaflet ve kesel, şirk ve dalâl gibi ilâçsız hastalıklara tutulanlar için, bu Nurlara karşı göz yummak, görse bilse kabul etmemek, gördüğünü inkâr etmek, hak ve hakikati reddetmek gibi divanelikler istib’ad edilemez. Malûm-u fâzılâneleri, Allah’ın şu muvakkat misafirhanesinde insan suretinde hayvanları eksik değildir. Bu Nurlar intişar etseydi, elbette böylelerinin bugün istidlâlen dermeyan edilen divanelik hezeyanları da açık olarak görülürdü.”²⁴

Risale-i Nur'un insanların manevi ve ahlaki yaralarının tedavisinde etkili bir ilaç olduğuna dair Nur talebeleri sürekli olarak Nursi'ye rapor vermektedir:

“Evvelen: Yazdığım bazı şeylere dair fikrinizi soruyordum. Maksadım ‘Gördüğüm hakikat acaba hakikat midir?’ diye sormuyorum. Belki ‘Hakikate açılan yol,

²² Nursi, *Barla Lahikası*, 72.

²³ Nursi, *Barla Lahikası*, 65.

²⁴ Nursi, *Barla Lahikası*, 75.

acaba umuma yol olabilir mi?’ diye soruyorum. Çünkü umumun telâkkisini sizin kadar bilmiyorum.”²⁵

Nursi, talebelerinden gelen sosyal gözlemler sayesinde risalelere verilen sosyal ve bireysel tepkileri anlamaya çalışmıştır.

İnsan Olma Rehberi Olarak Risale-i Nur

Risale-i Nur, insana insanlığı öğreten bir rehber olma iddiasındadır. Hayatın anlamına dair varoluşsal soruların cevaplarına dair Risale-i Nur anlamlı bir çerçevede sunmaktadır. Risale-i Nur, insanı insanlığa döndürme hareketidir. İlk talebelerden Ali Efendi Risale-i Nur’un insan olma rehberi olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“(İkinci bir Sabri olan Ali Efendinin bir fıkrasıdır.) *Sözler* öyle hâzık bir doktordur ki, gözsüzlere hidayet-i Hakla göz ve kalbsizlere inhidam-ı kat’iyeye uğramamış ise, kalb ve şuurunda çatlaklık yoksa tenvirle düşünceye sevk ve ‘Nereden, nereye, necisin?’ suâl-i müşkilin halliyle insanlığın iktiza ettiği insaniyeti bahşediyor. Ali”²⁶

İlk talebeler, Risale-i Nur’a, insanlığı helaktan ve yok oluştan kurtaracak bir hayat kılavuzu olarak bakmaktadırlar. İlk Risale-i Nur talebeleri için bu eserler, insanlığın hayat-memat meselesidir. Risale-i Nur, “şu sisli asırda paslı ruhlarımızı tenvir ve tesvir eden”²⁷ ebedi hayatı kazandıran bir eserdir. İlk talebelerden Sabri Bey, Risale-i Nur’u çoğalttığı anlarda yaşadığı coşkuyu şu şekilde ifade etmektedir:

“(Yine şu fıkra Sabri’nindir.) Nurları âlemi tenvir eden, kıt’ası küçük ve kıymeti pek büyük ve ulvî ve azîmü’l-meâl ve bizzat hatt-ı ekremîleriyle muharrer elmas risalelerini istinsah ve Yirmi İkinci Nur deryasına dalıyorum.

Sabri”²⁸

Risale-i Nur, bütün insanlığı Allah’a kulluk yapmaya çağıran bir metindir. İlk talebelerden Hulusi Bey, insan fitratına seslenerek imanın ve Kur’an’ın kulluk çağrısını şöyle ifade etmektedir:

“Eyyühe’l insan! İşte bakınız, bu misafirhaneyi açan, âlemleri rahmetiyle yaratan, sizi hikmetiyle halk buyurup bu âleme gönderen Sultan-ı Kâinat, bin üç yüz

25 Nursi, *Barla Lahikası*, 351.

26 Nursi, *Barla Lahikası*, 82.

27 Nursi, *Barla Lahikası*, 86.

28 Nursi, *Barla Lahikası*, 91.

küsur sene evvel, büyük bir elçisi Habîb-i Ekremi (asm) vasıtasıyla, size hilkatteki hikmeti, buraya gelmekteki maksadı, ubudiyetin iktiza ettiği hizmeti, ilh, bildirmişti. 'Bu âli tebligatı, o kudsî ahkâmı sizin anlayacağınız lisanla anlatıyorum, dinleyiniz. Eğer aklınız varsa, gözünüz görüyorsa, insanlığınız varsa hakikati anlar ve imana gelirseniz' diye beyanatta bulunuyorsunuz. Bizler, hasbelkader, felillâ-hilhamd, bu kudsî beyanatı yakından dinlemek, görmek ve göstermek ihtiyakını gösterdik. Siz de o elmasları gösterip bizi uyandırdınız. Hakikati anlatıp, yolumuzu doğrultmaya vesile oldunuz. Allah sizden ebeden razı olsun. Nefs-i emmarenin zebunu, cin ve ins şeytanlarının hedefi olmaktan kurtulamadık ise de, bu hasbî ve Kur'ânî hizmetten zevk alıyoruz, lâyıkiyle yapamıyorsak da yolunda bulunuyoruz.

Hulûsi"²⁹

İnsanlığı imana ve kulluğa çağıran müslüman bir mütefekkir olarak Nursi, talebelerine sahih kulluk ve tevhit bilincini kazandırma konusunda başarılıdır. Talebeleri, Nursi'den öğrenmiş oldukları iman ve kulluk derslerini öğrenmelerinden ve öğrendiklerini yaşamaktan dolayı büyük mutluluk ve huzur duymaktadırlar. Sabri Bey, risalelerin tevhit, cennetin kazanılması ve kalbi hastalıkların tedavisine dair derslerle dolu olduğunu örnekleriyle şöyle anlatmaktadır:

"(Sabri'nin Yirmi Birinci ve Yirmi İkinci Sözleri yazdığı vakit yazdığı mektubun bir fıkrasıdır.) Bilumum Risâlâtü'l-envâr her biri ayrı ayrı mevzularda, had ve hesaba gelmeyen müşkülleri halletmeleriyle beraber, bendeniz şöyle tasavvur ediyorum ki: Nur deryasından nûş etmek isteyen bir kimse, Birinci ve Yirmi Birinci ve Yirmi İkinci Sözleri alsa, diğerlerine eli yetişmezse dahi maraz-ı kalbiyi def ve ref'e, ruhu tenvir ve tesriye kâfi bulunduğu meşhud ve müsellemdir. Zira Birinci Söz tevhid miftahıdır. Yirmi Birin birinci şıkkı da mirkat-ı Cennettir. İkinci şıkkı da emraz-ı kalbiyenin tedavisi için nazirsiz bir şifahane-i eczadır. İksir ilâçlarıyla, bilâistisna herkeste bulunan vesvese marazını tedavi ve kal' eder. Kalb ve ruhta Kur'ân-ı Hakîmin ebedî ve nâmütenahi füyûzât ve envârından gelen revzat-ı inşirâhiyeyi küşadla saadet-i ebediyeye isal edecek bir râh-ı necat ve selâmettir. Yirmi İki ise bürhanlarıyla, lem'alarıyla, insan olanın akaid-i diniyesini tahkim ve tarsîne emsalsiz bir rehber bulunduğunu arz ederim efendim.

Sabri"³⁰

Nursi'nin talebeleri, Risale-i Nur'u insanlığın modern dönemdeki en büyük kazanımı olarak görüyorlar ve bu kazanımı insanlığa ulaştırmak için ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlar. İman risaleleri, insanlara ulaştığında, kişilerin imana dönüştürme başka bir seçenekleri olmadığına ilk Risale-i Nur talebeleri kesin olarak kanidirlar.

29 Nursi, *Barla Lahikası*, 98.

30 Nursi, *Barla Lahikası*, 94-95.

Risaleyi okuyup insanlığa ve imana dönülmediği takdirde olan kişilere dair bir değerlendirme bir Nur talebesi şöyle yapmaktadır:

“O mübarek eserlerinizi mütalâa eden eşhas, insan iseler ve insaniyetle alâkaları varsa imân eder. İnanmadıkları takdirde ya insaniyetten istifa etmeli veyahut ‘İnsan değiliz’ demeli. Bu eserler başlı başına, ayrı ayrı birer fâtihtir. İnşallah her cihetle fethederek fâtih olacaktır. Cenab-ı Mevlâ âhirette cümlemizi sevabına nâil eyleyip şefaatine mazhar buyursun. Âmin.

Abdülcelil oğullarından Âdilcevazlı Emrullah oğlu Bekir”³¹

Risale-i Nur, insanı fetih hareketidir. Kişi, imanla insanlığını idrak etmeli veya inkârla insanlığından istifa etmelidir. İnsan, risalelerdeki yorumları anladıkça hakikati keşfetmenin verdiği zevkin zamanda gelmiş, geçmiş ve şu an şeklindeki ayırımı kaldırdığını Nur talebeleri ifade etmektedirler. Hulusi Bey şöyle demektedir:

“*Mektubatın* küçüklerinden on üçünü hâvi hususî mektuplar mecmuasını aldım. Bu vesileyle de mâziyi hal yerine koyarak, derin mânâlı, şirin sohbetinizi bir kere daha şevkle dinlemiş oldum. Zaten ben o vakitlerin mâzide kalmasına razı değilim; her vakit hal gibi mütalâa ediyorum. Mâzi, hal, müstakbel –bunlar da itibarî birer taksim değil mi? Ehl-i zevk için bu taksime ihtiyaç kalmıyor. ...

Hulusi”³²

Risale-i Nur’un, insanı ve zamanı bir bütün olarak zevkle yaşama imkânı verdiği, talebeler tarafından ifade edilmektedir.

Risale-i Nur’un demagoji, boş söz ve yorucu ağdalı bir metin olmadığına, onun aydınlığın kendisi olduğuna, insanın ve zamanın bir bütün olarak tecrübe edilmesine imkan sağladığını düşünen Hulusi Bey bu kanaatini şu şekilde ifade etmektedir:

“Evet, bazı ibareler belki edebiyat denilen şeye tam muvafık düşmüyormuş. Bunda da isabet var. Çünkü edebiyat satılmıyor, Kur’ân’dan nurlar gösteriliyor.”³³

Sonuç

İmana ve hayata sahih anlamda hizmet etmek için kişi, Allah’ın rızasını kazanmayı amaçlamalıdır. Korku, kuruntu, hırs, açgözlülük, fanatizm ve ırkçılık, insanı imana ve hayata hizmet etmeye teşvik etmemektedir. Tembellik ve atalet yerine çalışma ve cehdle insana ve iman etmenin yolları bulunmalıdır. Hayatın değeri her şeyin üstünde tutulmalı ve ölmeden önce hayatın değeri bilinmelidir.

31 Nursi, *Barla Lahikası*, 100.

32 Nursi, *Barla Lahikası*, 108.

33 Nursi, *Barla Lahikası*, 110.

Nursi, hayatı zehirleyen her türlü dedikodu, hile, iftira, kıskançlık ve çekişme gibi hastalıklardan uzak durulması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Hayata hizmet, iftira, hile ve dedikoduyla mümkün değildir. Hayata hizmet ancak akılla ve ahlakla mümkündür. Gelip geçici hevesler ve arzular uğruna hayatın değersizleştirilmesi ve tüketilmesi, insanın ve imanının yüksek değeriyle bağdaşmamaktadır. Hayat, ehemmiyetsiz şeylere önem ve öncelik vermekle harcanmamalıdır. Ebedi hayatı ve saadeti kazandıracığı için hayatta yapılacak en önemli şey, hayata ve insana hizmettir. Ebedi hayat ve mutluluğu kazandıracak olan imandan ve ihlastan alıkoyacak her şeyden uzak durma konusunda kişinin uyanık olması lazımdır.

Kaynakça

1. Bediüzzaman Said Nursi. *Barla Lahikası*. İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012.
2. _____. *Emirdağ Lahikası*. İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012.
3. _____. *Kastamonu Lahikası*. İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012.
4. _____. *Mektubat*. İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012.
5. _____. *Sözler*. İstanbul: Söz Basım Yayın, 2012.